

ЗА НЯКОИ ГРАМАТИЧНИ ПРИНЦИПИ ПРИ СЪСТАВЯНЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ДИАЛЕКТЕН КУЛИНАРЕН РЕЧНИК (БДКР)

АНА КОЧЕВА

ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. ЛЮБОМИР АНДРЕЙЧИН“
ПРИ БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
anak@abv.bg

Българският диалектен кулинарен речник е умален модел на Българския диалектен речник, чиято основна задача е да представи словното богатство на говорите от целия езиков континуум. Той е едновременно и микро-, и макросистемен, в този смисъл отразява диалектния език в неговата съвкупност и обема речниковото богатство на диалектите от цялата българска езикова територия. БДКР има класически азбучно-гнездови принципи на подредба. Заглавните лексеми се привеждат към правописната норма на книжовния език, безизключително се поставят ударенията върху тях. След заглавната дума се подава граматичната характеристика (квалификаторът). При лексеми, които са двуродови, заглавките са две. Основен принцип при глаголите е да се представя видовата двойка, когато такава е налична. Дефективните глаголи остават или само в несвършен, или само в свършен вид; реконструкции на вида не се извършват. Прилагателните имена, свързани с кулинарията, се представят в отделни речникови статии. Основните форми са в м.р. ед.ч., като изключение правят няколко прилагателни имена, чийто мъжки род не може да се установи с точност по диалектите, затова те се представят в регистрираната форма. Речникови статии получават и прилагателните, които влизат в състава на устойчиви съчетания, чието цялостно значение се отнася до тематичния кръг.

Ключови думи: Български диалектен кулинарен речник; квалификатор; двуродови лексеми; глаголи; видова двойка

ON SOME GRAMMATICAL PRINCIPLES IN THE CREATION OF THE BULGARIAN DIALECTAL CULINARY DICTIONARY

ANA KOCHEVA

INSTITUTE FOR BULGARIAN LANGUAGE, BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES
anak@abv.bg

The Bulgarian Dialectal Culinary Dictionary (BDKD) is a miniature model of the Bulgarian Dialectal Dictionary, designed to present the lexical richness of dialects across the entire linguistic continuum. It is both a micro- and macrosystemic resource, reflecting dialectal variety in its entirety, while encompassing the lexical diversity of dialects

throughout the Bulgarian linguistic territory. The BDCD is organised using a classical alphabetical nesting structure. Headwords are aligned with the standard orthographic norm, with accents marked consistently. Citation forms are followed by a grammatical qualifier. Lexemes that exhibit gender variation are represented as separate entries. Verbs are listed in aspectual pairs whenever both forms are attested, while defective verbs appear as either imperfective or perfective, without resorting to undocumented aspectual forms. Culinary adjectives are described as separate entries. Their citation forms are given in the masculine singular, except for a few lexemes whose masculine form cannot be determined precisely across dialects; these are presented in the attested form. Adjectives that appear in fixed expressions related to the thematic scope of the dictionary are also included as separate entries.

Keywords: Bulgarian Dialectal Culinary Dictionary; qualifier; lexemes exhibiting gender variation; verbs; aspectual pairs

Събирането и изследването на диалектното словно богатство и лексикографската обработка на лексикалните единици на диалектния език са сред най-крупните и съществени задачи, които трайно стоят пред езикознанието изобщо, а в частност – пред българската диалектна лексикография.

Българският диалектен кулинарен речник (БДКР), който е посветен на един-единствен, но за сметка на това твърде широк, лексикален тематичен кръг всъщност представлява умален модел на Българския диалектен речник, чиято основна задача е да представи словното богатство на говорите от целия езиков континуум, и в този смисъл изпълнява важна научна, културна, обществена и практическа мисия. Разбира се, всеки диалектен речник има своя специфика, която коренно го отличава от речниците на книжовния език преди всичко поради факта, че те по дефиниция са едносистемни. За разлика от тях диалектните речници се характеризират с многоаспектност: те са едновременно и микро-, и макросистемни и в този смисъл отразяват диалектния език в неговата съвкупност. Както посочва Ив. Кочев във връзка със спецификата на диалектната система, различието ѝ от системата на книжовния език и от системите на другите диалекти „върху по-ограничени или по-големи територии (региони), в това число и върху цялата езикова територия, създава изключително сложна ситуация при интерпретирането и на речниковия материал от българските диалекти“ (Кочев/Кочев 1995: 57). Затова екипът за съставяне на речника „особено внимателно трябва да се отнесе към крайностите в постановките както по отношение на елиминиране на общото, така и по отношение на елиминиране на частното“ (Кочев/Кочев 1995: 57). Вън от всяко съмнение е, че от една страна, диалектната лексика има своите релации както към по-архаичната старобългарска система, така и към системата на съвременния български книжовен език. От друга страна обаче, са налице и вътрешнодиалектни отношения, които далеч не са лишени от своя собствена системност. Диалектите на отделните селища влизат във връзки помежду си не толкова въз основа на ге-

ографски признак (съседство). Разликите помежду им се натрупват в повечето случаи плавно вместо рязко и изведнъж, затова структурно тези диалектни микросистеми са на практика взаимопроникващи една в друга. Тъкмо това взаимодействие на подсистемите „създава постепенната преливност и монолитност на българския диалектен език в структурно и в пространствено отношение“ (Кочев/Kochev 1995: 57). Подобна констатация важи с еднаква сила за всички езикови равнища, в т.ч. и за граматичното, върху което в конкретния случай се поставя акцент.

Посочените общотеоретични постановки се отнасят в пълнота и до реализацията на само на пръв поглед по-частния проект *Български диалектен кулинарен речник*. Както идеята, така и осъществяването му са продиктувани от изключително засиления през последните години интерес към храната, респ. кулинарията, в национален и световен мащаб.

Кулинарната лексика е терминологична, т.е. тя спада към т.нар. конкретна лексика, назоваваща конкретни предмети, действия и явления от действителността, а *Българският диалектен кулинарен речник* дава възможност лексикографски да се представи един много богат и същевременно архаичен пласт от народната лексика, свързан с кулинарната култура на българите като част от националната идентичност. От гледна точка на основния си състав кулинарната лексика е една и съща във всички български диалекти. Причина за това е фактът, че с нея се назовават храни и ястия, които се приготвят във всички части на езиковия континуум (хлябове – обредни и всекидневни, баници, пити, печива, яхнии и т.н.). Всички те са специфични за българската национална кухня и обуславят единството ѝ. „Има обаче много названия, които са с тясна регионална дистрибуция, тъй като номинират храни и ястия, които се приготвят само в съответния район. Във фонетично, граматично, словообразователно и лексикално отношение кулинарната лексика следва общобългарските езикови норми“ (Котева/Koteva 2022: 105).

Българският диалектен кулинарен речник има изключително широк географски обхват – той обема речниковото богатство на диалектите от цялата българска езикова територия. БДКР обаче отразява не само говорите от езиковия континуум, но представя и теренен материал от области, неслучайно наречени в миналото „нова България“, т.е. оттам, където и до днес живеят компактни и внушителни маси от българско население, ревностно запазило своето национално съзнание и народния български език. Става дума основно за две исторически диаспори – в Банат и в Бесарабия (в части от Украйна и Молдова).

Речникът има относително диференциален характер, т.е. – от една страна – той включва специфичната диалектна лексика, от друга обаче, както беше отбелязано, в обсега му влизат и лексеми, познати на книжовния език, но различаващи се с някои форми (морфологични диалектизми) или значения (семантични диалектизми).

Поради факта, че диалектният (кулинарен) речник представлява особен вид „преводен“ речник, тълкуването на значенията е чрез книжовния еквивалент на диалектната дума. Обект на БДКР са фонетичните, словообразователните и семантичните диалектизми. В речника се откроява солиден корпус от семантични диалектизми с развита полисемия на макродиалектно равнище. Този въпрос обаче не е централен обект на настоящата статия.

БДКР има класически азбучно-гнездови принцип на подредба. Всички заглавни лексеми, т.е. думите, които имат самостоятелни речникови статии, както и онези, препращани към тях, следват пълен азбучен ред. Думите, които нямат същински речникови статии, се препращат към самостоятелните заглавни думи.

Заглавните лексеми се привеждат към правописната норма на книжовния език, безизключително се поставят ударения върху многосричните думи. В заглавката в ненормализиран вид се оставят онези тясно регионални лексеми (абсолютни регионализми), които имат много малък ареал (точков) и не са характерни за други говори, независимо че книжовният им облик може да се реконструира много лесно. Идеята е да не се създават изкуствени конструкти на несъществуващи диалектни облици (напр. **ра-хаша̀лка** ж. Пита с направен върху нея кръст от тесто, която се раздава за здраве след църковна служба на Архангеловден. »» *р̀хаш`ълкь* Еленско). Очевиден е стремежът в посочения и в други подобни случаи да не се създават предполагаеми „книжовни“ форми като **архаша̀лка**, към които да се включи като фонетичен вариант регистрираната **раха̀лка**. В много редки случаи се правят изключения от този принцип и се „конструират“ форми с мотива да не се нарушава гнездото, особено при по-рядко срещащи се лексеми, вж. напр. речниковата статия за **арха̀нгел**² (**арха̀нгел**¹ м. Вид обреден хляб. *На Гергьовден пра̀йм четири л`аба: боговица, ра̀нгел, прав кравай, овчарка. Ра̀нгел на бедните го даваме.* Марковча, Шуменско + Смядово, Преславско; Дуранкулак, Балчишко. »» *ра̀нгел* Добруджа; **арха̀нгел**² м. Силно вино от боровинки, шипки, малини и други плодове. »» *ра̀нг`ел* Витина, Маданско; *ра̀н`г`ел* Елховец, Смолянско). Когато ареалът на регионализмите е по-широк, се следва принципът да се прави нормализация в посочения по-горе вариант – равен или най-близък до книжовния – напр. глаголът **изчу̀рим** в северозападните български говори (и същински, и крайни) е от 1 л. ед. ч., затова заглавната статия е във вида: **изчу̀ря** св. Опуша (за месо). *Исчу̀рим месото.* Годечко.

Словообразователните варианти са представени в отделни речникови статии с повтаряща се дефиниция, а накрая е изведена ремарка **срв.**, за да се експлицира парадигмата, напр.:

чорбав прил. Който съдържа много вода, който е рядък (за ястие). *Кусам чорбав васул`.* Тимошко. Срв. **чорбал̀ив**, **чорбал̀ия**, **чорбал̀яв**, **чорба̀ст**, **чорбест**.

чорбалѝв прил. Който съдържа много вода, който е рядък (за ястие). *Ч'урбалѝва мѝнж'а.* » **чорбалѝф** Странджа. Срв. **чѝрбав**, **чорбалѝя**, **чорбалѝв**, **чорбѝст**, **чѝрбест**.

чорбалѝя прил. Който съдържа много вода, който е рядък (за ястие). *Урѝзу ѝ душѝл чурбѝл'ѝйѝ.* Зарово, Солунско. Срв. **чѝрбав**, **чорбалѝв**, **чорбалѝв**, **чорбѝст**, **чѝрбест**.

чорбалѝв прил. Който съдържа много вода, който е рядък (за ястие). *Чурбѝл'ѝвѝ трахнѝ.* Зарово, Солунско. *Чурбѝл'ѝф фѝсул'.* Зарово, Солунско. Срв. **чѝрбав**, **чорбалѝв**, **чорбалѝя**, **чорбѝст**, **чѝрбест**.

След заглавната дума се подава граматичната характеристика (квалифицикаторът). При лексеми, които са двуродови, заглавките са две, напр.:

зѝхар м. Бяло кристално и лесноразтворимо вещество със сладък вкус. *Купѝваа едѝн зѝхар и еднѝта сол.* Ихтиманско. **Захарѝ** и **слѝдѝк**. Банат. ♦ **дрѝбѝн зѝхар** – пудра захар. Банат. ♦ **жѝлт зѝхар** – захар на едри кристали; небет-шекер. Банат. ♦ **кѝцки зѝхар** – захар на бучки. Банат. ♦ **спѝлев зѝхар** – бяла халва с орехи. Банат. ♦ **цѝклин зѝр** – захар на едри кристали; небет-шекер. Войнягово, Карловско. ♦ **чѝрин зѝхар** – нерафинирана захар. Банат.

зѝхар ж. Бяло кристално и лесноразтворимо вещество със сладък вкус. *Докѝраѝ тѝс зѝр и орѝз нѝ дук'ѝн.* Ново село, Видинско. *Посолѝ си сѝс зѝр.* Ново село, Видинско + Ломско; Плевенско. *Сложѝ ми тѝйѝ зѝр ф млекѝто.* Долна Митрополия, Плевенско + Бяла Черква, Павликенско; Осенец, Разградско. ♦ **цѝкляна зѝхар** – захар на едри кристали; небет-шекер. Тетевен. Срв. **шекѝр**.

Срв. също:

лой м. Сурова или претопена тлъстина на животно или птица; лой. Аврен, Варненско; Великотърновско; Горни Лом, Белоградчишко; Доброславци, Софийско; Калчево, Бесарабия; Костурско; Мало Острени, Голо Бърдо; Момина баня, Карловско; Ореховец, Ардинско. *Вѝривото лѝваво, а лѝват се стегнѝл.* Тимошко. *Ѡди при кѝсапот да ти дѝйт едно ѝггне, ѝмѝ толку ѝбоо, дури лѝйот низ нѝсот да му тѝчит.* Охрид. **Луйѝ** тупѝт. Банат. *Сѝстѝвѝ сѝ луйѝн ѝвѝф пѝниѝцѝнѝ.* Златоград.

лой ж. Сурова или претопена тлъстина на животно или птица; лой. Общобълг. *Домѝшна ѝфча пастѝрма се правѝ от вѝзрастно охрѝнено живѝотно да ѝма пѝвече лѝй.* Калипетрово, Силистренско (ИКК¹). *Лѝйта правѝ пастѝрмата, обезкост'ѝва се месѝто, осол'ѝваме обѝлно, зарѝв'ѝме го ф сол и стои сѝс днѝ.* Калипетрово, Силистренско (ИКК). *Лойтѝ извѝдѝх, тлѝсто мѝсо.* Рибарица, Етрополско. **Лойтѝ** – *мазнинѝтѝ сѝму са утдѝл'ѝ, пѝк мастѝ са пѝрѝжи.* Змеево, Старозагорско + Кортен, Новозагорско. *Ѡтре ч'е топнем луйтѝ.* Банско. *Тургаиш луйтѝ да са ужѝри, с'ѝтн'а тургаиш джиг'ѝра и чирвѝта да са пуджѝрѝт мѝлку.* Калчево, Бесарабия. Срв. **лѝйгда** в 1. знач., **мас** ж. в 1. знач., **мас**, **мѝска**. ♦ **вѝтрѝшна лѝй** – подкожна

тлъстина. **Вътришната лой** га вадии и га нар'агваи на парч'енца. Калчева, Бесарабия. ♦ **Лой трупай** – Не се ядосвай. Змеево, Старозагорско.

мас м. Претопена свинска мазнина. *Малечка беше свин'ата, але на-топимо убав маз.* Лужнишко. *Чис маз сме йали.* Съчанли, Гюмюрджинско. Срв. **лйгда** в 1. знач., **лой** ж. в 1. знач., **маска**, **масло** в 3. знач.

мас ж. 1. Претопена свинска мазнина. Общобълг. **Майстъ** и **пресна**. Банат. *Маста йа топим.* Радилово, Пещерско. *Ка стуримо кот 𐌆𐌆𐌆𐌆 от ог-н'ицето и прецедимо маста, троптин'ето* (вж. **троптинне**) *е най-благото за топен'е.* Граовско. *Оти не турии прик'ете от масту у цреварскуту спржу, да стане повече.* Годечко. *Овуй годину нърпимо две тулумбъ* (съд за мас) *мъсту, мьста е добра зими зъ дома.* Ново село, Видинско. Срв. **лйгда** в 1. знач., **лой** в 1. знач., **маска**, **масло** в 3. знач. 2. Масло. *Мутка* (дървен съд за биене на мляко) *е за мштейнъе млекото, што излэгват маз.* Пустец, Преспанско. *Маста от млекото се бьет во качин'а от древо.* Гиневец, Голо Бърдо. *Ки йа празниш ут мътката тайа биенцата* (вж. **биенница**), *маста ут биенцата, во тенджерата.* Пустец, Преспанско. *Ката ден ке тдараиш млекото, сирен'ето и маста та заедно со овчарите ке ми го носии дома.* Прилеп + Битолско; Смърдеш, Костурско. Срв. **каймак** в 5. знач., **масло** в 1. знач. ♦ **кравя маз** – масло от краве мляко. *Костурската пита е со спанак и урда, тестото от бело брашно с малко сол, захар, майа, водичката трѣбе да е млака* (хладка); *пратат се две кори – едната е дебела, а другата е тенка, отгоре се слага крав'а маз за по-вкусно.* Костур (ИКК).

Давайки си ясна сметка, че представянето на двуродовите лексеми в две различни речникови статии би могло да създаде евентуално впечатление, че това са различни лексикални единици, екипът за БДКР все пак проведе последователно това решение, за да се избегне натрупването на огромно количество материал при събирането му в рамките на една статия. Това разделяне е направено единствено в името на желанието читателят на БДКР да бъде максимално облекчен в подобни случаи и да не се налага да отгатва сам рода на лексемата.

Случаите на двуродови съществителни с разлика единствено в окончателното от типа: **осол** м. Количество сол, необходимо за посоляване на ястие. Асеновградско; Варвара, Пазарджишко; Гоцделчевско; Златоградско; Маданско; Смолянско; Сърница, Велинградско // **осола** ж. Количество сол, необходимо за посоляване на ястие. Буково, Смолянско; Девинско; Крумовградско и мн. др., са по-скоро правило, отколкото изключение в БДКР, затова тук не са обект на анализ.

След граматичната характеристика в БДКР се подават лексикалното значение на думата, илюстративният материал в изречения, подредени според азбучния ред на фонетичния вариант в тях, географската локализация на всеки пример. Устойчивите словосъчетания, като цялостно сложноструктурно и неделимо единство, когато има такива, се въвеждат след знак ♦

в рамките на речниковата статия след фонетичните варианти или след квалификатора *прил.*, ако прилагателното е регистрирано само като съставна част на устойчивото словосъчетание, напр.:

плакйя ж. 1. Баница с различна плънка... 2. Точена кора за баница... 3. Ястие от риба, лук и домати... ♦ **кефал плакйя** – печен на фурна кефал с лук и домати. Несебър.

платнён прил., в съч. ♦ **платн'ана каша** – каша, приготвена от мляко и брашно. Ченге, Провадийско.

хапка ж. 1. Залък... 2. Огризка от плод... 3. Обикн. мн. **хапки**. Печиво със сирене или извара... ♦ **Ми бруй хапкът'ъ** – Свиди му се. Зарово, Солунско. ♦ **Хапкь н'а съ клал у устатъ** – Много съм гладен. Зарово, Солунско.

Основен принцип при глаголите е да се представя видовата двойка, когато такава е налична. Дефективните глаголи остават или само в несвършен, или само в свършен вид; реконструкции на вида не се извършват. Глаголи с наставки *-увам*, *-уем* и пр. от същата глаголна основа (ако имат илюстративен материал и разпространение) се включват в основната речниковата статия на формациите, за да не набъбва излишно обемът на речника, ако се обособяват поотделно. Тези форми все пак се извеждат като заглавни, но само за да се препратят към основните, когато не са една след друга по азбучен ред, напр.:

забърквам несв., **забъркам** св. 1. Смесвам, приготвям с бъркане. *Ел, да забърквам малко качамак за вечеру*. Лужнишко. *Збъркуъм къчъмак*. Зарово, Солунско. »» *забърка* Доброславци, Софийско. ♦ **Забърка една каша (попара)** – Създаде неприятно, объркано положение. Доброславци, Софийско. 2. Замесвам (тесто). Елховско; Странджа.

забъркувам несв., вж. **забърквам**.

Когато глаголт е регистриран и като личен, и като третоличен, най-напред се посочва личното значение, а след това третоличното:

кйпвам несв., **кйпна** св. 1. Оставям ястие да достигне до състояние на кипене. *Че га кйпнеш до кл'уч*. Годеч. 2. 3 л. ед. Ври. *Кйпне ли млекото, свали го от кофторо*. Искрец, Софийско + Винище, Монтанско; Горни Лом, Белградчишко; Доброславци, Софийско; Драгижево, Великотърновско. *Водата фанà да кйпнува вече*. Доброславци, Софийско.

Редица глаголи в 3 л. ед.ч. са оставени в заглавната дума като третолични, защото в този тематичен кръг глаголи като *къркри*, *ври*, *втасва* не функционират като лични.

При препратките, освен семантичният принцип, се спазва и формалният – глаголите от несвършен вид се препращат към хетеронимите си от несвършен; глаголите от свършен (когато са дефективни) – към хетеронимите си от свършен или към видова двойка, в която са регистрирани и двата вида, напр.: **зацърка** св., 3 л. ед. Почне слабо да зазира. Срв. **клòква**, **клòпва**,

клѝква. В речниковите статии за **клòква**, **клòпва**, **клѝква** са налице видове двойки **клòква** – **клòкне**, **клòпва** – **клòпне**, **клѝква** – **клѝкне**, които правят препратките коректни.

Възвратните глаголи се препращат само към възвратни.

Прилагателните имена, свързани с кулинарията, се представят в отделни речникови статии.

сла̀ден прил. Който е сладък.

сла̀дѝв прил. Който е сладък.

сла̀н прил. Който е солен.

сла̀скав прил. Който е слабо солен.

Основните форми са в м.р. ед.ч., като изключение правят няколко прилагателни имена, чийто мъжки род не може да се установи с точност по диалектите, затова те се представят в регистрираната форма, напр. **кѝселко** прил., ср. Което е слабо кисело. Речникови статии получават и прилагателните, които влизат в състава на устойчиви съчетания, чието цялостно значение се отнася до тематичния кръг, например:

ру̀мънски прил., в съч. ♦ **ру̀мънски качама̀к** – вид качамак. *Кѝт заври одата и му сложат брашното, и му направят една дупка, и той ври, ври, и го исипват кѝт самун – казва се ру̀мънски качама̀к*. Раданово, Търновско.

зелѝн прил., в съч. ♦ **зелѝн бо̀п** – ястие от зелен фасул. *Зилѝн бо̀п да ти зго̀дѝв 'ѝ л'атус*. Бериево, Севлиево. ♦ **зелѝн лу̀к** 1. Пресен лук. Общобълг. 2. Праз лук. *На чурбу̀ мѝджи и зилѝн лу̀к през зѝмѝтъ*. Троянско. ♦ **зелѝн фа̀су̀л** – ястие от зелен фасул. Софийско. »» *зилѝн' васу̀л'* Наречен, Асеновградско + Бачково; *зѝлѝн фа̀су̀л'* Пазарджишко; Първомайско; Смолянско. ♦ **зелѝно б'ургиджѝ** – ястие от зелен фасул. Крумовградско. Долно Луково, Ивайловградско. ♦ **зелѝну ва̀р'у** – ястие от зелен фасул. Хасковско. ♦ **зилѝн ва̀р'** – ястие от зелен фасул. Ивайловградско. ♦ **Пра̀штѝт гу зѝ зилѝн хай-вѝр** – Лѝжат го. Великотърновско.

Изработването на БДКР наброява няколко хиляди лексеми в границите на една тематична група – народната лексика, свързана с кулинарната култура на българина. Тя е достатъчно обемна сама по себе си, за да представи динамиката на диалектната система, зависимостта ѝ от общественото развитие, да отрази картината на пространствената и времевата диференциация на диалектните форми, да покаже устойчивостта на домашните лексикални елементи и адаптацията на чуждите.

Крайната цел на БДКР е да създаде модел, който може да бъде прилаган при изследване и на друг подобен вид лексика от други терминологични сфери на езика, т.е. да бъде универсален.

С оглед на посоченото дотук е налице аргументирано основание да се заключи, че *Българският диалектен кулинарен речник* по своя характер и изпълнение е иновационен продукт с фундаментален научен характер и

несъмнено приложно значение, тъй като от него ще имат възможност да се ползват както представители на научната общност у нас и в чужбина, така и широки кръгове от обществеността, проявяващи интерес към българския език с неговите диалекти и към кулинарията като маркери на националната идентичност.

БЕЛЕЖКА / NOTE

¹ ИКК – Интерактивна кулинарна карта на българската езикова територия, вж. <https://kulinar.ibl.bas.bg/>

ЛИТЕРАТУРА

- Антонова-Василева 2014: *Антонова-Василева, Л., Сл. Керемидчиева, Л. Василева, А. Кочева*. Карта на диалектната делитба на българския език. София, Издателство на Българската академия на науките „Проф. Марин Дринов“.
- Керемидчиева 2012: *Керемидчиева, Сл.* Методологически принципи за съставяне на Български диалектен речник. – *Български език*, № 3, с. 7–15.
- Керемидчиева, Котева, Кочева 2023: *Керемидчиева, Сл., М. Котева, А. Кочева*. Езикът на българската кухня. София, Издателство на Българската академия на науките „Проф. Марин Дринов“.
- Котева 2022: *Котева, М.* Съвременни лингвогеографски методи за изследване на диалектната лексика. – В: *Zbornik radova sa međunarodnog naučnog skupa „Leksikografski postupak u različitim tipovima referentnih djela“*. *Leksikologija i leksikografija* I. SARAJEVO, с. 97–106.
- Кочев 1995: *Кочев, И.* Българският диалектен речник в светлината на общата теория за съставяне на диалектни речници. – *Български език*, № 1–2, с. 56–59.
- Кочева 2022: *Кочева, А.* Комплексно проучване на българската диалектна кулинарна лексика през 21. век. – В: *Zbornik radova sa međunarodnog naučnog skupa „Leksikografski postupak u različitim tipovima referentnih djela“*. *Leksikologija i leksikografija* I. SARAJEVO, с. 89–97.
- Кочева 2016: *Кочева, А.* Карта „Българският език на ново място по света“. Втори форум на българските училища в Западното полукълбо. – *Български език и литература*, V, 58, № 2, с. 174–186.

REFERENCES

- Antonova-Vasileva 2014: *Antonova-Vasileva, L. Sl. Keremidchieva, L. Vasileva, A. Kocheva*. Karta na dialektната delitba na balgarskiya ezik. Sofia, Izdatelstvo na Balgarskata akademiya na naukite “Prof. Marin Drinov”.
- Keremidchieva 2012: *Keremidchieva, Sl.* Metodologicheski printsipi za sastavyane na Balgarski dialektен rechnik. – *Balgarski ezik*, N 3, s. 7–15.
- Keremidchieva, Koteva, Kocheva 2023: *Keremidchieva, Sl., M. Koteva, A. Kocheva*. Ezikat na balgarskata kuhnya. Sofia, Izdatelstvo na Balgarskata akademiya na naukite “Prof. Marin Drinov”.

- Koteva 2022: *Koteva, M.* Savremenni lingvogeografski metodi za izsledvane na dialektната лексика. – In: *Zbornik radova sa međunarodnog naučnog skupa “Leksikografski postupak u različitim tipovima referentnih djela”*. *Leksikologija i leksikografija* I. SARAJEVO, s. 97–106.
- Kochev 1995: *Kochev, I.* Balgarskiyat dialekten rechnik v svetlinata na obshtata teoriya za sastavyane na dialektni rechnitsi. – *Balgarski ezik*, N 1–2, s. 56–59.
- Kocheva 2016: *Kocheva, A.* Karta “Balgarskiyat ezik na novo myasto po sveta”. Vtori forum na balgarskite uchilishta v Zapadnoto polukalbo. – *Balgarski ezik i literatura*, V, 58, N 2, s. 174–186.
- Kocheva 2022: *Kocheva, A.* Kompleksno prouchvane na balgarskata dialektna kulinarна лексика през 21. vek. – In: *Zbornik radova sa međunarodnog naučnog skupa “Leksikografski postupak u različitim tipovima referentnih djela”*. *Leksikologija i leksikografija* I. SARAJEVO, s. 89–97.

✉ Проф. д-р Ана Кочева

Секция за българска диалектология и лингвистична география
Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“
при Българската академия на науките
бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113 София, България

✉ Prof. Dr. Ana Kocheva

Department of Bulgarian Dialectology and Linguistic Geography
Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences
52 Shipchenski prohod, Bl. 17, 1113 Sofia, Bulgaria